

SF

Jonathan Lethem

PISTOLETAS SU MUZIKA

Knygute.lt

Jonathan Lethem

**PISTOLETAS
SU MUZIKA**

Mokslinis-fantastinis
romanas

Detektyvas fantasmagorinėje
žmonijos ateityje. Narkotikų
vartojimas - legalus ir netgi
būtinasis. Individualios karmos
kortelės, šaldytuvai -
netekusiems karmos. Policijos
nėra, užtat yra Inkvizicija ir
inkvizitoriai.

Iš anglų kalbos vertė
IRMINA DOMEIKIENĖ

Jonathan Lethem -
GUN, WITH OCCASIONAL MUSIC

New York, Wamer books, 1994
Copyright © by Jonathan Lethem, 1994
Cover art Copyright © by Barclay Shaw, 1996

Vertimas į lietuvių kalbą:
© leidykla "Eridanas", 1999
© leidykla Knygute.lt, 2020

*Viskas buvo paprasčiau, nei paprasta.
Didysis Šefas iš įpratimo nepavélavo,
be to, objektas krito į akis kaip fraku
vilkinti kengūra.*

Raimondas Čandleris

PIRMOJI DALIS

1

Prisiekiu, kai pabudau, ji buvo su manimi.

Nuojauta.

Aš jau dvi savaites nedirbau Meinardui Stenhantui. Nuojauta mane apglėbė net anksčiau, nei išjungiau muzikinę paskutiniųjų naujienų interpretaciją. Beje, naujienos patvirtino tai, ką aš ir taip žinojau: metas imtis darbo. Matyt, teks susirasti klientą. Vangūs smuikų garsai veržėsi pro choro kauksmą ir nyko vėl, o pas-kui viskas kartojosi iš naujo. Neramūs garsai: kažkas asmeniška bei tragiška - savižudybė arba žmogžudystė, bet jau nieku gyvu ne poli-tika.

Muzikinės naujienos privertė mane pastatyti ausis. Dabar ne taip dažnai išgirsti apie žmog-žudystę. O jei ir nugirsti, tai vakarop, pertrau-koje tarp gėrimų - ir tai kone tik tuo atveju, jei pats pasakoji bare apie savo paskutinį tyri-mą, o į tavo spokso ir netiki.

Smuikai netilo. Smuikai reikalavo: kelkis ir eik į kontorą. Jie tikino, jog šiandien man tikrai kas nors nuskils. Nuo įkyrių jų balsų mano pi-

niginę krėtė alkanas šaltis.

Taigi aš nusiprausiau po dušu, nusiskutau ir kaip reikiant pasidarbavau dantų šepetėliu, o po to nukiūtinau į virtuve nuskalauti žaizdų tvilkinančia kava. Veidrodis tebegulėjo ant stalo, padengtas storu nesuvargotu mano asmeninės sudėties žolelių sluoksniu - du dryžiai panėšėjo į du baltus sukryžiuotus pirštus. Skustuvo ašmenimis surinkau miltelius į pergamento vokelį ir nušluosčiau veidrodėlį rankove. Paskui neskubėdamas baigiau gerti kavą. Kai galiausiai atlikau viską, kas priklauso, rytas buvo beveik praėjęs. Kad ir kaip ten būtų, aš iškeliavau į kontorą.

Priimamuoju naudojomės dviese - aš ir dantistas. Iš pradžių kontora priklausė dviem psichoanalitikams, kurie akivaizdžiai lengviau dalinosi klientus - klientus, kuriems įteigdavo, kad visos jų problemos kyla iš nevaldomo charakterio. Beje, tai visai neblogas pokštas: psichoanalitikai visais įmanomais būdais stengiasi atimti praktiką iš manęs ir į mane panašių, bet galiausiai viskas baigiasi atvirkščiai.

Pavyzdžiui, aš nė neįsivaizduoju, kaip atsakinėti į visus tuos intymius klausimus. Aš nesivaržydamas pažeidinėjau klausimų pateikinėjimo tabu - galų gale juk tai mano darbas, - bet

kai prireikia atsakinėti, aš niekuo nesiskiriu nuo bet kurio kito. Nemėgstu viso to, ir baigta.

Nužingsniavau pro eilę, išsirikiavusią prie dantisto durų, įėjau į savo kabinetą, tučtuojau atsisagsčiau apykaklę ir pagaliau leidau sau nusišypsoti. Nebuvau čia užsukęs visą savaitę, bet kabinetas niekuo nepasikeitė. Lemputė tebemirksėjo, o kai atvėriau duris, po baldais suvilnijo susikaupusios dulkės. Bet drėgmės pėdsakų ant apmušalų nesimatė: juos užstojo kėslų atkaltė, nors aš ir taip žinojau, kad jie ten. Pasikabinau apsiaustą ant raguotos kabineto patalpos kampe ir atsisėdau prie stalo.

Paskui nukėliau telefono ragelį ir tučtuojau padėjau jį atgal: telefonas neveikė. Įsijungiau radiją, ketindamas pasiklausti skaitomų naujienų (žinoma, jeigu jų bus). Pernelyg dažnai pasitaiko, jog tuomet, kai į darbą stoja diktoriai, neramūs ankstyvųjų laidų akordai jau spėja užglaistyti viską, kas liko - tai bauginantis pojūtis: kažkur kažkada kažkas nutiko.

Bet tik ne šįsyk. Šį kartą naujienos išties nuskambėjo. Meinardas Stenhantas, pasiturintis gydytojas iš Ouklendo, buvo nušautas antrą šio viešbučio numeryje už penkių kvartalų nuo savo kontoros. Diktorius pranešė inkvizitorių, kuriems pavestas tyrimas, pavardes, pridūrė,

jog Stenhantas neseniai išsiskyrė su žmona, ir ėmė skaityti kitą pranešimą. Aš perjungiau kitą stotį, vildamasis išgirsti kokias nors smulkmenas, bet visais diapazonais perdavinėjo tą patį.

Mane užplūdo prieštaringi jausmai. Negaliu teigti, jog būčiau spėjęs artimai susipažinti su nužudytuoju. Meinardas Stenhantas buvo arogantiškas žmogus: turtingas gydytojas, turintis karmos vienetų atsargą, nenusileidžiančią jo sąskaitai banke - ir jis visuomet leisdavo jums tai suprasti, nors ir pakankamai rafinuotai. Jis važinėjosi ne paprastais ratais, o raritetiniu automobiliu. Jis turėjo kontorą "Kalifornijos bildinge" (apie kurį galima tik svajoti) ir platininę blondinę-žmoną (apie kurią galima tik svajoti), kuri vieną vakarą kažkodėl nesugrįžo - kad ir kaip ten būtų, taip pasakojo jis. Ko gero, jis netgi būtų galėjęs man patikti - jei, žinoma, aš nebūčiau susipažinęs su juo asmeniškai.

Man jis nepatiko dėl savo požiūrio į gyvenimą. Daktaras įjunko į Užmiršėją. Supraskite mane teisingai: aš ir pats aistringai mėgstu žolę, kaip ir kiekvienas kitas - o gal net labiau, - bet Stenhantui Užmiršėjas buvo tarytum kalakutas ant šventinio Padėkos Dienos stalo. Aš

tai supratau, kai vieną sykį paskambinau jam nakčia, o jis net neprisiminė, kuo aš vardu. Jis nebuvo girtas - jis paprasčiausiai neprisiminė, kas aš ir kodėl skambinu. Mes niekada nebuvome susitikę jo kontoroje - galbūt jis nenorėjo, kad kažkoks privatus inkvizitorius tryptų jo brangius kilimus, - o dabar jo vakarinis "aš" nė nenutuokė, kas aš toks. Na, ką gi, tai neprieštaravo žaidimo taisyklėms. Aš ir pats nesu auksinis, tad puikiai suprantu, kad daktaro namuose viešpatavo pavyzdinė tvarka. Viskas, kas siejosi su Meinardo Stenhanto vardu, buvo pavyzdingai tvarkinga - išskyrus darbą, kuriam jis mane pasamdė: nutverti jo žmoną už parkarpos ir sugrąžinti jam.

Žinoma, tuo jis mane nudžiugino neišsyk. Tokie žmonės niekad nieko nepasakys tiesiai šviesiai. Aš išdirbau jam beveik savaitę - paprastu šnipu, kaip man tuomet atrodė, - ir tik tada jis man pranešė, ko, tiesą sakant, jam išmanęs reikia. Aš nepuoliau aiškinti, jog privačia praktika ėmiau verstis tik todėl, kad išvengčiau nemalonios pareigos bauginti žmones. Aš tiesiog atsisakiau, ir jis mane atleido, o gal aš pats išėjau.

Vadinasi, auksinį berniuką nukepė. Gaila. Aš žinojau, jog dabar nebeišvengsiu Inkvizicijos

Skyriaus vizito. Ypatingo dėžiaugsmo nejutau. Beje, baimės taip pat. Vizitas bus perdėm formalus: inkvizitoriai veikiausiai jau turi įtariamąjį, antraip nebūtų leidę nutekėti informacijai. Jie įsitikinę, kad kuo šauniauusiai baigs tyrimą - priešingu atveju žodinių naujienų laidoje nieko nebūtų pranešę.

Dėl tos pačios priežasties žinojau, kad man šioje byloje darbo nebus, o tai gana apmaudu. Viską susigrobs Skyriaus vyrukai, ir tokiam žmogui, kaip aš, tiesiog nebeliks vietos - net jeigu atsirastų klientas. Byla akivaizdžiai priklausė kategorijai "pradėti ir baigti", ir tasai, kuris kaip tik galėtų tapti mano klientu, veikiausiai iki ausų įklimpęs mėšle. Už žmogūdystę laukia šaldymo kamera, tad vaikas, kurį nusižiūrėjo inkvizitoriai, gali būti tikras, kad jo dainelė jau sudainuota.

Beje, tai ne mano reikalas. Aš įsijungiau muzikines naujienas. Jos kaip sykis ramino gyventojus liūliuojančiais arfų pasažais, o jų fone gaudžianti tūba išreiškė nenumaldomą teisėtvarkos žingsnį. Aš leidausi užliūliuojamas ir, prigludęs skruostu prie stalo, išsijungiau.

Nežinau, kiek laiko taip prasnaudžiau, bet mane pažadino dantisto balsas.

- Metkalfai, pabuskit! - kartojo jis. - Ten,

priemenėje, sėdi žmogus. Jeigu jį kas ir kamuoja, tai jau tikrai ne dantų skausmas.

Dantistas nusigręžė ir dingo, o man po artimos pažinties su kietu stalviršiu teko pasitaisyti žandikaulį.

2

- Mano vardas Ortonas Engjuinas.

Tai buvo stambus vaikinys, gana panašus į aviną, ir kalbėjo jis labai tyliu balsu. Tokiu balsu manęs nepažadinsi - paprastai mane reikia papurtyti už peties. Beje, tai už jį padarė dantistas, ir man beliko tik prasitrinti akis bei nuryti ištįsusias seiles. Visą tą laiką jis, kvailai vypsodamas, stovėjo greta. Aš mostelėjau, pasiūlydamas jam atsisėsti, nes supratau, kad be kvietimo jis to nepadarys, ir atidžiai jį nužvelgiau.

Paprastai stengiuosi nustatyti žmogaus karmą anksčiau, nei jis ima kalbėti, todėl išsyk supratau - vaikinio reikalai prasti, įkritusios akys, prakaituota kakta, susitaršę plaukai... Kažin ar jam jau sukako dvidešimt penkeri - kad ir kaip ten būtų, jis pragyveno pakankamai ilgai, kad prisidirbtų to, ko vėliau tektų gailėtis. Na, ir išvaizda: tarytum jis iškrito iš lėktu-

vo ir subyrėjo į dalis, o dabar jį surinko iš naujo - štai tik siela kažkur prapuolė. Anot mano paskaičiavimų, tai nutiko maždaug prieš dvi savaites.

- Mano vardas Ortonas Engjuinas, - pakartojo jis. Balsas skambėjo tarsi nuskalautas pernelg dideliame chloruoto vandens kiekyje.

- Okei, - atsakiau. - Aš vadinuosi Konradas Metkalfas ir esu privatus inkvizitorius. Jūs tai žinote. Kažkur tai perskaitėte ir pradėjote puoselėti viltis. Leiskite išsyk jums pasakyti, jog tolimesnis šių vilčių puoselėjimas jums kainuos septynis šimtus baksų per parą. Be to, tai, ką gausite už savo pinigų, jums gali ir nepatikti. Turiu bjaurų įprotį tapti rakštimi ne tik tiems, kuriuos seku, bet ir tiems, kuriems dirbu. Dauguma išeina iš mano kabineto, sužinoję apie save tai, ko nepageidautų žinoti - jei, žinoma, neišeina po paties pirmojo pokalbio. Ar matote duris?

- Man reikia jūsų pagalbos, ir aš pasirengęs mokėti, - man nutilus, išspaudė jis. - Jūs - mano paskutinis šansas.

- Be abejo. Manyje visi mato paskutinį savo šansą. Kiek karmos jums liko?

- Atleiskite...

Atsakymas nepasižymėjo originalumu. Pasaulyje, kuriame nemandagu teirautis kaimyno, kuri dabar valanda, aš galėjau būti laikomas netaktiškumo simboliu. Esu pratęs iškraityti žmones iš tos diskomforto būklės, prie kurios jie įpratę. Tiesą sakant, tuo aš ir gyvenau. Galbūt iki šiol Engjuinui neteko atsakinėti į tiesiai pateikiamus klausimus - neskaitant tų, kuriuos jam uždavė Inkvizicijos Skyriuje. Į tuos klausimus atsako visi.

- Nagi, išsiaiškinkim, - pratariau aš. - Jūs man mokate už tai, kad aš pateikinėju klausimus. Tuo mudu ir skiriamės: aš uždavinėju klausimus, o jūs ne. Ir man reikia jūsų pagalbos. Jūs galite man meluoti - taip elgiasi beveik visi, - o paskui galite mane prakeikti. Tik nesibaidykite manęs šitaip. O dabar duokite kortelę. Man reikia žinoti jūsų karmos lygį.

Jis buvo pernelyg nusiminęs, kad iškeltų man sceną. Jis tiesiog išsitraukė iš kišenės plastiko gabalėlį ir ištiesė jį per stalą, uoliai vengdamas mano žvilgsnio.

Aš kyštelėjau kortelę į kišeninį detektorių. Jokių parodymų. Magnetinė kortelės juosta švari. Jo karmos lygis lygus nuliui. Tai reiškė, kad jis mažai kuo tesiskiria nuo negyvėlio. Ir, kiek supratau, jis tai žinojo.

Jei Inkvizicijos Skyrius kortelėje palieka nulį, jūs nebegalite pasirodyti jokioje viešojoje įstaigoje, nepažemindamas savo karmos iki neigiamos atžymos. Aš jau senokai bebuvau matęs nulinę kortelę. Paskutinį kartą tokį plastiko gabalėlį virpančiomis rankomis laikė žmogus, galutinai netekęs nuovokos.

Tiesą sakant, tai jau tuščias formalumas: jūsų byla baigta, ir jums suteikta paskutinė galimybė vieną kitą dieną pašliaužioti gatvėmis it vaikščiojančiai teisėtvarkos reklamai. Žinoma, galima mėginti paaukštinti karma, padedant seniems akliems ožiams pereiti gatvę, o galima tiesiog įgriūti į barą ir nusilakti iki žemės graibymo - tai jau nieko nebepakeis. Tarp jūsų ir jūsų gyvenimo - plieninės durys, ir jums belieka žiūrėti, kaip jos lėtai užsiveria.

Aš gražinau jam kortelę.

- Taip, tai didelis nemalonumas, - kuo švelniau prabilau aš. - Paprastai tokiais atvejais iš manęs mažai naudos. - Kad ir kaip ten būtų, aš neveidmainiavau.

- Aš labai norėčiau, kad jūs pamėgintumėt, - jo maldaujančios akys žvelgė tiesiai į manąsias.

- Na, jei nieko daugiau nelieka.....